

VANHUSTYÖ-LEHTI 2011

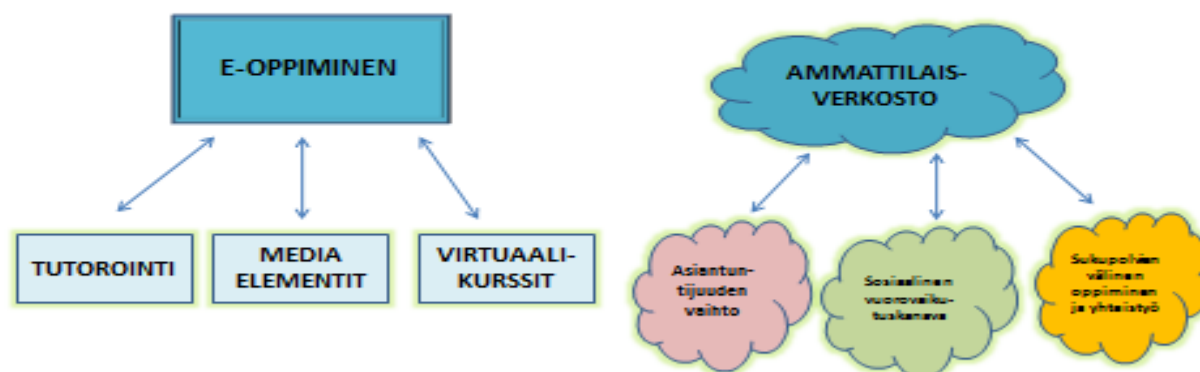
SENIORENGAGE-HANKKEELLA EDISTETÄÄN SOSIAALISTA AKTIIVISUUTTA

Pirjo Tiikkainen, TtT, yliopettaja & Tiina Kuukkanen, TtT, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Väestön ikääntyminen on yksi merkittävimmistä muutoksista Euroopassa, ja yhä useammat ikääntyneet ihmiset jäävät eläkkeelle lähivuosina. Eläkkeelle jäätyään osa seniorikansalaisista saattaa kokea menetyksen ja arvottomuuden tunteita sekä eristäytyä sosiaalisesti. Sosiaalisen aktiivisuuden tiedetään edistävän terveyttä ja pitävän yllä toimintakykyä. Eläköityminen vaikuttaa myös työelämään, koska eläkkeelle jäävien myötä häviää arvokasta hiljaista tietoa työyhteisöistä. SENIORENGAGE – hanke pyrkii osaltaan vastaamaan näihin haasteisiin. Hanke liittyy EU:n rahoittamaan Ambient Assisted Living (AAL)-ohjelmaan “ICT based solutions for Advancement of Social Interaction of Elderly People”. Espanjan koordinoimassa hankkeessa ovat mukana Suomesta Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK) ja Jyvässeudun omaishoitajayhdistys ry. Muut kumppanit ovat Unkarista, Itävallasta ja Englannista.

Hankkeessa kehitetään erityisesti yli 50-vuotiaille seniorikansalaisille soveltuva nettipohjainen ympäristö, jonka tavoitteena on edistää sosiaalista aktiivisuutta ja ehkäistä eristäytymistä. Se mahdollistaa lisäksi sukupolvien välisen kanssakäymisen. SENIORENGAGE- alusta auttaa kehittämään myös IT-tekniikka-osaamista, jota tarvitaan yhä enemmän erilaisten asioiden hoitamisessa. Alustalla yhdistyy innovatiivinen älytekniikka (Intelligent Agent), joka tekee siitä mahdollisimman helppokäyttöisen, joustavan ja sovellettavissa olevan ratkaisun ikääntyneiden, myös teknologiaa pelkävien käyttäjien tarpeisiin. Alusta tarjoaa virtuaalisen ympäristön missä seniorit voivat toisalta opiskella ja toisalta olla yhteydessä toisiinsa tarjoamalla asiantuntijuuttaan ja siten jatkaa osallistumista aktiivisesti muun muassa ammatilliseen toimintaan. He voivat jakaa tietoa ja kokemuksia nuorten saman alan ammattilaisten kanssa.

SENIORENGAGE –ALUSTA

Tietokoneen ja internetin käyttö

Hankkeessa tehtiin alkuselvitys, jossa kysyttiin yli 55-vuotiailta sekä juuri ammattiin valmistumisvaiheessa olevilta jyvaskyläläisiltä ja itävaltalaisilta muun muassa nykyistä tietokoneen ja internetin käyttöä sekä tarpeita ja toiveita kehitettävälle uudelle tuotteelle. Käyttäjänäkölmaa ja tarpeita selvitettiin kyselyn lisäksi kohderymähaastatteluilla, skenaarioilla ja markkinointitutkimuksella. Yksi tutkimuksen kohderyhmistä oli jyvaskyläläiset omaishoitajat, joiden ajateltiin hyötyvän SENIORENGAGE- ympäristöstä. Sen avulla omaistaan hoitavilla on mahdollisuus pitää yllä sosiaalisia suhteita, saada vertaistukea toisiltaan, hoitaa asioita internetin kautta ja pysyä kiinni yhteiskunnassa.

Jyvaskylän kaupunki ja Jyvässeudun Omaishoitajat ry lähetti **kaikille noin 200 omaishoidon tukea saavalle** kirjeen, jossa tiedotettiin hankkeesta ja kysyttiin halukkuutta osallistua joko postikyselyyn tai puhelinhaastatteluun. Kaikkiaan 47 omaishoitajaa antoi suostumuksensa. Kyselyyn osallistuneet ovat todennäköisesti niitä, joilla suhtautuminen tietoteknologian käyttöön on myönteistä tai joilla jo on käyttökokemusta. Valtaosa osallistuneista oli kuitenkin iäkkäitä (keski-ikä 68 vuotta). Heistä kuusi oli vielä mukana työelämässä.

SENIORENGAGE- alustan yhtenä tavoitteena on edistää yhteydenpitoa läheisiin tai muihin, työhön tai harrastuksiin liittyviin ihmisiin. Omaishoitajilta kysyttiin, miten ja kuinka usein he pitävät

yhteyttä läheisiinsä. Suosituimmat yhteydenpitomuodot olivat puhelin ja kyläilyt. Omaishoitajista yli 70 % luona kyläiltiin ja lähes kaksi kolmannesta kyläili itse läheisten luona vähintään useita kertoja kuukaudessa. Tekstiviestejä yhteydenpitoon käytti viittä omaishoitajaa lukuun ottamatta kaikki. Yli puolet vastaajista piti yhteyttä läheisiinsä sähköpostilla vähintään useita kertoja kuukaudessa. Yhteydenpito Skypen tai sosiaalisen median, esimerkiksi Facebookin kautta oli melko harvinaista. Kuitenkin ainakin joskus Skype- yhteyttä käytti 26 (61 %) ja Facebookia 9 (22 %) omaishoitajaa.

Tietokoneen ja internetin käyttö

Omaishoitajilta kysyttiin, millaiseksi he arvioivat tietokoneen ja internetin käyttötaitonsa sekä miten he ovat hankkineet nämä taidot. Kolmannes arvioi olevansa keskivertokäyttäjiä, kokeneita käyttäjiä oli kuusi ja kuusi ei osannut käyttää ollenkaan tietokonetta ja internetiä. Tietokoneen ja internetin käytön he olivat oppineet kursseilla tai läheisten avulla ja kahdeksan omaishoitajaa oli opiskellut itsenäisesti. Syyksi tietokoneen ja internetin käytön opetteluun he ilmoittivat asioiden hoitamisen ja tiedonhaun. Vastaajista lähes puolet käytti tietokonetta ja kolmannes internetiä päivittäin. Omaishoitajat käyttivät tietokonetta eniten tekstinkäsittelyyn. Vain muutama käytti tietokonetta taulukkolaskentaan, esitysten tekoon tai piirtämiseen. Kolmannes vastaajista käsitteli kuvia tai videoita tietokoneellaan (esim. Photoshop).

Omaishoitajat käyttivät internetiä useimmin tiedon hakuun ja asioiden hoitamiseen, kuten pankkiasiointiin. Puolet vastaajista oli tehnyt ostoksia, selvittänyt terveyteen liittyviä asioita, opiskellut tai käyttänyt vapaa-aikaan ja viihteeseen liittyviä palveluita internetissä. Kaksi kolmasosa vastaajista käytti internetiä yhteydenpitovälineenä tuttuihin vähintään useita kertoja kuukaudessa. Uusien ystävien hankkiminen sen sijaan oli vähäisempää; neljännes omaishoitajista oli kuitenkin hakenut uusia ystäviä joskus internetin kautta. Itsensä ilmaisemista, kuten blogien kirjoittamista, oli harrastanut ainoastaan kahdeksan vastaajaa.

Omaishoitajat halusivat monipuolistaa internetin käyttötaitojaan; 22 halusi opetella lisää teknisiä asioita, kuten internet-yhteyden muodostamista, 10 internetissä surffailua ja 24 läheisten kanssa yhteydenpitoa (esim. Skype, Facebook, sähköposti).

Omaishoitajista yli kolmannes näki tärkeänä seurata omaa ammattialaa eläkkeelle jäämisen jälkeen. Neljännes vastaajista piti yhteydenpitoa entisiin työkavereihin melko tai erittäin

epätodennäköisenä eläkkeelle jäätyään. Suositummat yhteydenpitovälineet entisiin työkavereihin olivat puhelin, sähköposti ja kyläilyt. Vajaa kymmen prosenttia haluaisi käyttää sosiaalista mediaa yhteydenpitokanavana.

Tietoteknologia ja tulevaisuus

Tietoteknologian käyttö on vielä suhteellisen vähäistä ikäihmisten keskuudessa, mutta lähitulevaisuudessa tilanne tulee muuttumaan. Useimmat nyt työssä olevat ja eläköitymässä olevat ovat käyttäneet tietokonetta. SENIORENGAGE -markkinaselvityksen mukaan englantilaisista 55 -74 – vuotiaista 37 % käytti internetiä keskimäärin kerran viikossa. Internetin käyttö kyseisessä ikäryhmässä on kaksinkertaistunut viidessä vuodessa. Suurten ikäluokkien poistuessa työelämästä katoaa myös paljon arvokasta tietoa ja osaamista. Suomalaisille ja itävaltalaisille nuorille tehdyn kyselyn perusteella, nuoret arvostavat vanhempien kollegoiden tietoja ja taitoja. Yli 70 % nuorista halusi kysyä tulevaisuudessa eläkkeelle jääneiltä neuvoja työhön liittyvissä asioissa. SENIORENGAGE- ympäristö voi tarjota apua hiljaisen tiedon siirtymisessä nuoremmille ammattilaisille.